

Bezpečnost školských zařízení – tři pilíře specifické

zařízení – bezpečnosti

Svoboda – slovo, které na začátku devadesátých let minulého století přineslo euforii a pocit, že svoboda se automaticky rovná bezpečí. Fakt, že jsme se zbavili direktivního řízení a nesvobody, spolu s převratnými změnami napříč Evropou, vedl i ve školském prostředí k pocitu, že řada pravidel a zavedených postupů (jako byla cvičení CO) je nesmyslným přežitkem. Žili jsme, a možná na půdě našich školských zařízení stále ještě žijeme, s pocitem, že žádný „nepřítel“ ani nebezpečí či riziko neexistují.

Ale jak události a vývoj současné bezpečnostní situace v Evropě, tak přibývajících mimořádných a krizových událostí v oblasti školských zařízení i v České republice by měly vést zřizovatele k zavedení zvýšených bezpečnostních opatření. Propaguje se myšlenka školy otevřené veřejnosti, zvláště rodičům. Mateřské školy a také školy základní či střední jsou dnes často de facto ovládnuty rodiči, nikoli učiteli. Pánem školy se tak mnohdy stává rodič a jeho přání či potřeba, nikoli pedagog. Důstojnost, postavení a důležitost pedagogického sboru nebo důležitá a všudypřítomná funkce školníka jsou dnes již skoro přežitkem.

ING. LIBOR SLADKÝ

„ Žijeme svobodou a euforií devadesátých let minulého století.

Bezpečnost čeho?

Výrazy jako terorismus, ozbrojený útočník ve škole, nástražné výbušné zařízení, vyřizování účtů (například neúspěšný žák, „naštvaný“ rodič), dítě jako nástroj vyřizování si účtů mezi rozvedenými rodiči (únos) nebo další **mimořádné události již nejsou pouhou fikcí, ale**

skutečností. Jsme (jste) na ně připraveni? Důsledně a detailně se ve školských zařízeních zavedla **bezpečnost na úrovni BOZP** (bezpečnost a ochrana zdraví při práci), požární bezpečnost, revize vyhrazených technických zařízení

Žel, s ohledem na výše popsaná bezpečnostní rizika nejsou v rámci České republiky zavedena žádná jednotná pravidla. Neexistují (až na výjimky) vyškolení specialisté, kteří by na stejné úrovni jako specialisté na BOZP nebo OZO (požární ochrana) nastavili a pomohli zavést bezpečnostní pravidla, řešení a následně prováděli pro školská zařízení pravidelné validace a kontroly nastavených bezpečnostních pravidel a opatření.

(elektro, tlakové nádoby a další), které pro školy zpracovávají specialisté v jednotlivých odvětvích. Pokud nejsou respektovány příslušné zákony, vyhlášky a normy, vede to k sankcím pro organizaci.

Blýská se na lepší časy?

Stát ani příslušná ministerstva nezůstávají k výše popsanému stavu netečně. Problematika této oblasti je v současnosti řešena na celostátní úrovni ústředními správními orgány. Těmi jsou: Ministerstvo vnitra (odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Česká školní inspekce. Ministerstvo vnitra, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, konkrétně JUDr. Tomáš Koníček, iniciovalo vznik nové normy (ČSN 73 4400 – Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení), která konečně vnáší systém a principy do této specifické oblasti bezpečnosti.

V roce 2016 Česká školní inspekce a ministerstvo školství zadaly agentuře PPM Factum reprezentativní dotazníkový **průzkum v cca 400 školských zařízeních** České republiky. Výzkum posuzoval bezpečnost, strach a obavy pedagogů. Jedním z výstupů výzkumu je fakt, že **stav se bude zhoršovat**

a s tím bude narůstat i strach pedagogů z měnící se situace, zvláště na úrovni průniku osob a jejich nekontrolovaného pohybu ve školských zařízeních.

Osobní setkání s pedagogickými i nepedagogickými zaměstnanci

V rámci již auditovaných škol (včetně mateřských škol) je stanoveno pravidlo, že **útok ve škole je pro školu vždy fatální** a s velkou pravděpodobností přinese ztráty na lidských životech nebo vážná zranění žáků a pedagogů. **U mateřských škol více než u jiného**

„ Pedagogové mají strach zejména z nekontrolovaného pohybu cizích osob v prostorách školy.

školských zařízení v průběhu auditů či jiných setkání (semináře, konference apod.) tento fakt jen potvrzuje.

MŠMT plánuje dotační program zabezpečení na rok 2017 pro MŠ a ZŠ do pěti tříd 1. stupně. Program by měl být vyhlášen v lednu.

Vyrovnaná bezpečnostní opatření – proč?

Co by měla školská zařízení včetně mateřských škol v této situaci dělat? Základem bezpečnosti každé organizace je **identifikace rizik, přijetí opatření k jejich eliminaci a jejich následné periodické hodnocení a kontrola účinnosti.** Nejednoznačná reakce a nepřipravenost na mimořádnou událost může mít na školské zařízení fatální dopad.

typu škol navíc při nejednoznačných pravidlech hrozí, že rodič odvede dítě, které není v jeho péči, a v podstatě je unese. Stejný problém může být „výdej“ dítěte osobě, kterou „dobře znám“ (soused, mladší sourozenec či maminka-kamarádka, která má/měla taky své dítě ve školce), ačkoli nemá k převzetí dítěte oprávnění.

Školská zařízení nejsou na tyto hrozby zpravidla nijak připravena a pravděpodobně nedokážou eliminovat již první „útok“. Jsou velmi zranitelná.

Tabulka níže může být malým **testem připravenosti a zranitelnosti**, pokud si zodpovědné osoby na jednotlivé charakteristiky nastavení systému bezpečnostních opatření pravdivě odpoví.

Nastavení pojmu **zranitelnost organizace** je dáno následující tabulkou.

Míra zranitelnosti

Zranitelnost	Charakteristika systému bezpečnostních opatření
Vysoká	<ul style="list-style-type: none"> Systém bezpečnostních opatření není zaveden. Je velmi nedostatečný a poskytuje jen velmi malou nebo žádnou ochranu proti posuzované hrozbě – není vzhledem k ní definován. Je zaveden, ale není dodržován.
Střední	<ul style="list-style-type: none"> Systém bezpečnostních opatření je zaveden, ale je nedostatečný a poskytuje jen malou ochranu proti posuzované hrozbě. Neprochází pravidelnou validací a zpětnou vazbou. Je dodržován bez pravidelné kontroly v rámci delegace rolí a jeho nedodržování nenese žádné sankce.
Nízká a velmi nízká	<ul style="list-style-type: none"> Systém bezpečnostních opatření je zaveden a poskytuje velmi dobrou ochranu proti posuzované hrozbě. Prochází pravidelnou validací a zpětnou vazbou. Je dodržován a jsou nastaveny a dodržovány sankce za jeho porušení.

„Každá škola či školské zařízení má svá specifika – nelze tedy využít jednotné řešení pro všechny.“

Co všechno audit zahrnuje:

- Základní propracovaný dotazník a společnou úvodní schůzku s ředitelem posuzovaných společností, vysvětlení základních pojmů a dotazů, projití dotazníku k auditu.
- Formou dotazníku i auditorem osobně je škola zkoumána v mnoha výše uvedených oblastech.
- Osobní návštěvu každého zařízení (budovy) a rozhovory s ředitelem, ekonomem, školníkem, poradcem pro patologické jevy atd.
- Je provedena fotodokumentace školy, všech vstupů a jejího perimetru.
- Je provedena kontrola a validace dokumentace (školní řád, poplachové směrnice atd.), její výstupy jsou uvedeny v auditu.
- Je zpracován výstup pro zřizovatele ve formě jednoho souhrnného souboru s pojmenováním celkového stavu a s návrhy opatření.
- Je zpracován výstup na úrovni jednotlivých budov škol a zařízení, jako jsou mateřské školy, domovy mládeže, domy dětí a mládeže atd., který obsahuje konkrétní poznatky auditora a návrhy opatření.
- Je proveden kvalifikovaný odhad nákladů vedoucích k „bezpečnému“ stavu.
- S výstupy jsou osobně seznámeni představitelé zřizovatele a ředitelé.

Vyrovnaná bezpečnostní opatření – jak na to?

Přestože se hrozby a z nich plynoucí rizika v zásadě shodují, **každá škola či školka je zcela originální svojí lokalitou, stavebním provedením, izolovaností či propojením s komerčními subjekty, skladbou žáků a pedagogů, zavedenými řády, pravidly a dalšími parametry.** To vše je nutné vzít v úvahu při posuzování a návrhu bezpečnostních opatření.

Neexistuje jednotné řešení pro všechna školská zařízení. Existují jednotné principy a etalony požadované bezpečnosti. Ty se musejí vzít v potaz a postupnými níže popsanými procesy implementovat do případu každé jednotlivé školy či školky.

Pilíře bezpečnostního řešení na základě auditu

Základem bezpečnostních pilířů a jejich nastavení by měl být **kvalitně provedený audit** (posouzení). Smyslem auditu není kritizovat ředitele ani ukazovat na chyby v řízení této specifické bezpečnosti.

V rámci auditu byla vytvořena **metodika ve spolupráci s MV** (odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality) a MŠMT (odbor dalšího vzdělávání a péče o pedagogické pracovníky MŠMT). Nově byla založena **Asociace Bezpečná škola**, která bude celou metodiku a principy sjednocovat. Včetně následné pomoci s nastavením a semináři či školeními a workshopy.

Základní pilíře bezpečnosti

Obrázek č. 1 ukazuje, v jakých směrech je nutné nastavit a chápat bezpečnost.

Jednotlivé pilíře a jejich nastavení musejí plně odrážet výstupy auditu.

Nastavení musí provést bezpečnostní specialista. Významným vodítkem je **norma ČSN 73 4400.**

Častým omylem školských zařízení **je pouhá instalace technických**

prostředků (zabezpečovací systém, kamery, kartový systém), a to bez vzájemné vazby. Typické je to například u mateřských škol, kde byl „v panice“ instalován čipový nebo kartový systém na vstupní dveře. Ve snaze šetřit je systém zcela autonomní, bez možnosti řízení přes počítač a bez zpětné analýzy. Výsledkem je to, že školka je v podstatě otevřena komukoli, kdo má čip, aniž by byla provedena identifikace oprávněnosti držení čipu a kontrola, kolik dalších osob otevřenými dveřmi prošlo.

V rámci auditů je častým výsledkem doporučení, aby školské zařízení okamžitě zastavilo investice do technických prostředků až do doby, kdy bude zpracován opravdový a smysluplný projekt.

Technologie jsou pouze podpůrným prostředkem, který usnadňuje dodržování režimových opatření. Bez nastavení režimu (byť se může zdát omezující jak pro pedagogy, tak pro rodiče) a odborných školení a seminářů je řešení nekonceptní a neúčinné.

Asociace Bezpečná škola

Pomocí ke smysluplnému řešení může být Asociace Bezpečná škola. Sjednocuje kompletní metodiku a její snahou bude sjednotit přístup v rámci celé České republiky. Školská zařízení, která budou chtít s asociací spolupracovat, dostanou odbornou pomoc a vedení. Asociace pomůže i při žádosti o plánované dotace a požadované auditní zprávy.

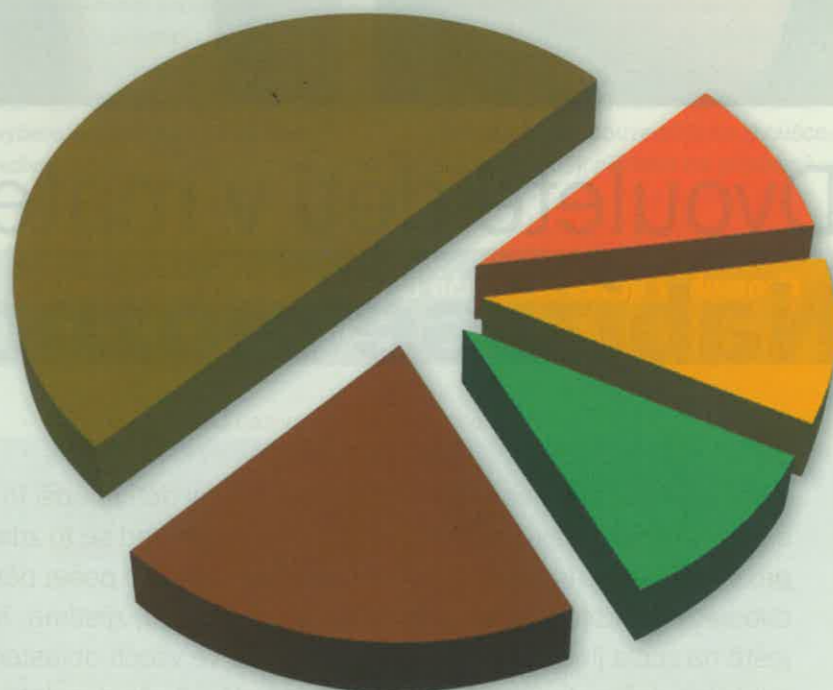
O normě ČSN 73 4400 a metodice bude více pojednávat článek v dalším čísle.

Autor působí v oboru řešení bezpečnostních systémů, projektů a auditů, je autorizovaným projektantem, prezidentem Asociace Bezpečná škola, členem komise pro vznik ČSN 73 4400 a řešitelem bezpečnostních posouzení školských zařízení řady zřizovatelů v rámci ČR

Obr. 1: Základní pilíře bezpečnosti stanovené na základě auditu

Obr. 2: Vliv bezpečnostních opatření na bezpečnost žáků

- požární zabezpečení objektu (EPS)
- zabezpečení proti vniknutí cizí osoby (PZTS, ACS, VDT)
- monitoring dění v objektu (CCTV)
- kontrola docházky žáků (ACS)
- režimová opatření (školní řád, PBR)